

Zemí šelem: Ocelový obr

Dnes jsme obklopeni nejrůznější technikou, která je pro nás samozřejmostí. K tomu bylo v minulosti zapotřebí nejen mnoha vědců a techniků, ale také snů, kteří si dokázali technické divy vůbec představit. Jedním z takových fantastů byl Jules Verne. Mnohé jeho vynálezy – především slavnou ponorku Nautilus – poháněla elektřina. Ale 19. století bylo především stoletím páry.

Hrdinové románu Zemí šelem cestují Indií v době, kdy touto zemí otřásl povstání, které změnilo osud celé země, ale také mnoha jednotlivých lidí. Propletou se tak i osudy plukovníka Munroa a Nány Sáhíba, vůdce povstání. Výzkumná cesta se prolíná s cestou za pomstou.

Nedovedu si představit větší překvapení, než jaké projevovali 6. května chodci, kteří se zastavovali na silnici z Kalkaty do Čandernagaru, muži, ženy i děti, Indové stejně jako Angličané. A jejich největší překvapení bylo skutečně zcela přirozené.

Za východu slunce vyjelo totiž z posledního předměstí hlavního města Indie mezi dvojitým špalírem zvědavců zvláštní vozidlo, lze-li tohoto slova použít u podivného stroje, který se pohyboval po břehu říčního ramene Huglí.

V čele klidně a tajemně krácel jako jediná tažná síla obrovský slon, vysoký dvacet stop, dlouhý třicet a patřičně široký. Chobot měl v půli ohnutý špičkou vzhůru jako obrovský roh hojnosti. Ze širokých čelistí mu vyčnívaly pozlacené kly, podobné dvěma hrozivým kosám. Temně zelené, podobně skvrnitě tělo bylo pokryto bohatým přehozem v pestrých barvách. Látka přehozu byla posázena stříbrnými

Obrázek 1

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

a zlatými cetkami a lemována třepením a třapci s dlouhými třásněmi. Na zádech nesl slon ozdobnou věžičku, krytou po indickém způsobu kulatou kupolí. Ve stěnách vížky byla okrouhlá skla, podobná oknům v lodních kajutách.

Slon táhl za sebou vlak složený ze dvou ohromných vozů, či spíš skutečných domů, jakýchsi pojízdných bungalovů na čtyřech kolech. Kola byla bohatě zdobena na osách, na loukotích i na paprscích. Bylo je však vidět jen částečně; otáčela se na nápravě zakryté spodkem těchto obrovských vozidel. Oba vozy spojoval článkovaný můstek.

Jak mohl jediný, byť sebesilnější slon utáhnout tak mohutné konstrukce bez zřetelné námahy? Ale podivuhodné zvíře to dokázalo. Jeho široké nohy se automaticky zdvihaly a klesaly se zcela mechanickou pravidelností a přecházely z kroku do klusu, aniž se ozval hlas nebo ukázala ruka nějakého mahauta.

Právě to nejvíc udivilo diváky, kteří přihlíželi zpovzdálí. Když se však k obru přiblížili, změnil se jejich údiv v obdiv.

K jejich sluchu především dolehl odměřený zvuk, podobný zvláštnímu hlasu těchto obrů indické zvířeny. Nadto vyrážel slon ze zdviženého chobotu v krátkých intervalech oblaka páry.

A přece jen to byl slon! Jeho vrásčitá tmavozelená kůže nepochybně pokrývala mohutnou kostru, jakou příroda obdařila tohoto krále všech tlustokožců. Jeho oči blýskaly projevem života! Jeho nohy byly nadány hybností!

Ano! Ale kdyby se byl zvědavec odvážil položit na obrovské zvíře ruku, byl by vše ihned pochopil. Slon byl vlastně úžasný klam, překvapivá napodobenina, i zblízka prozrazující projevy života. Byl celý z ocelového plechu a v jeho nitru se skrývala jakási silniční lokomotiva.

A tento vlak, který po právu nazveme Parním domem, byl vlastně jen pojízdným obydlím, které slíbil postavit inženýr Banks.

První vůz sloužil jako obydlí plukovníkovi Munrovi, kapitánu Hodovi, Banksovi a mně.

Druhý vůz obýval Mac Neil a posádka výpravy.

(...)

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

stopa – jednotka délky, angloamerická stopa (foot) má dnes 30,48 cm

mahaut – indický vodič slona

Zopakujme si, co jsme přečetli

1. Popište vzhled slona a celého vlaku. Udělejte si jednoduchý náčrtek.
2. a) K čemu autor přirovnal sloní kly? – b) Co spojovalo oba vozy? – c) Jak byl slon vysoký a jak dlouhý? Uvedte v metrech. – d) Kolik lidí obývalo první vůz?
3. Vyhledejte v textu místa, která napovídají, jak se jmenovalo tehdejší hlavní město Indie. Víte, jak se nazývá hlavní město Indie dnes?
4. Autor nazývá ocelového slona silniční lokomotiva. Uvažujte, která zařízení by tudíž měla být v trupu slona ukryta.

Francouz **Jules Verne** (1828–1905) a Angličan H. G. Wells jsou považováni za zakladatele vědecko-fantastické literatury.

K románovému cyklu Julese Verna Podivuhodné cesty patří 54 knih, kromě **Zemí šelem** jsou to např. *20 000 mil pod mořem*, *Cesta do středu Země*, *Na kometě*.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zemí šelem: Jeden proti stu

Cestovatelé se dostali do blízkosti sloního stáda, které je provázelo údolím. Cesta se stále zužovala a sloni byli najednou všude kolem.

„Tohle už je horší,“ řekl plukovník Munro.

„Ano,“ odpověděl Banks. „Budeme musít stádem prorazit.“

„Tak jím proražme! Proražme jím!“ zvolal kapitán Hod. „K čertu s nimi! Ocelové kly našeho obra přece předčí kostěné kly těch pitomých hovad!“

Chobotnatci se tedy stali pro nestálého kapitána „pitomými hovady“!

„Možná,“ odpověděl seržant Mac Neil, „ale jsme tu jeden proti stu!“

„Ať!“ namítl Banks. „Kupředu! Nebo to stádo přejde přes nás!“

Storr zesílil přívod páry a Ocelový obr se rozjel rychleji. Jeho kly zasáhly jednoho slona do boku.

Ozval se bolestný řev, kterému odpovědělo vzteklé troubení celého stáda. Teď dojde jistě k boji, jehož výsledek nemohl nikdo předvídat.

(...)

Jako první se na nás obořil obrovský rozzuřený samec, který se s namířenými kly a s předními nohama vzepřenými do země obrátil proti Ocelovému obru.

„To je *guneš*!“ zvolal Kálagami.

„I co? Vždyť má jen jeden kel!“ řekl kapitán Hod a pokrčil pohrdavě rameny.

„Tím je však strašnější,“ odpověděl Ind.

Kálagami nazval toho slona jménem, kterým Indové označují samce s jedním klem. Indové taková zvířata uctívají, zvláště když jim chybí kel pravý. A právě ten chyběl slonovi, který teď stál proti nám, a jak už Kálagami řekl, takové zvíře je nebezpečnější než všechna ostatní.

A brzy se to také potvrdilo. Guneš vyrazil dlouhý řev, ohnul chobot, kterého slon v boji nikdy nepoužívá, a vrhl se proti Ocelovému obru.

Jeho kel udeřil přímo do plechu na hrudi našeho slona a projel jím; ale pak narazil na tvrdý rám topeniště a nárazem se zlomil.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Celý vlak se otřásl. Síla jeho stroje ho však táhla dál. Marně se slon snažil Ocelovému obru čelit. Ten ho prostě odstrčil.

(...)

Náhle se ve všeobecné vřavě ozval nový rachot.

To skupina slonů přitiskla náš druhý vůz ke skále při silnici.

„Přejděte! Přejděte k nám!“ vykřikl Banks na naše druhy, kteří hájili zadní část vlaku.

Goúmi, Fox a seržant rychle přeběhli z druhého vozu do prvního.

„A co Parazard?“ zvolal kapitán Hod.

„Ten nechce svou kuchyni opustit,“ odpověděl Fox.

„Přiveďte ho! Přiveďte ho!“

Náš šéfkuchař pokládal zřejmě za nečestné opustit svěřené mu místo. Ale vzdorovat silným pažím Goúmiho, když se daly do práce, bylo totéž, jako chtít uniknout z kleští. A Goúmi pana Parazarda prostě do jídelny přinesl.

„Jsme tu všichni?“ zvolal Banks.

„Ano, pane,“ odpověděl Goúmi.

„Odpojte spojovací táhlo!“

„Nechat tady polovinu vlaku?“ zvolal kapitán Hod.

„Je to nutné,“ odpověděl Banks.

Táhlo bylo odpojeno, můstek sražen sekerou a náš druhý vůz zůstal vzadu.

Byl nejvyšší čas. Sloni vůz převrhli a úplně rozdrtili. Zbyla z něho jen beztvará troska, která teď zatarasila cestu za námi

„No tohle!“ zvolal kapitán Hod, kterému bychom se byli v jiné situaci zasmáli. „Ať mi ještě někdo povídá, že by slon nezašlápl ani slunéčko!“

Kdyby rozzuření sloni naložili s prvním vozem jako s druhým, nemohli bychom si dělat o našem osudu žádné iluze.

„Přilož na oheň, Kálute!“ zvolal inženýr.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zopakujme si, co jsme přečetli

1. Popište situaci, kdy sloni zaútočili na vlak. Udělejte si jednoduchý náčrtek.
2. a) Ve kterém voze byla jídelna? – b) Jak Kálagani nazval slona s jedním klem?“ – c) Co prý slon nikdy neužívá v boji? – d) Vyjmenujte všechny uvedené vojenské hodnosti. Dokážete je seřadit od nejnižší po nejvyšší?
3. Vyhledejte v textu promluvu kapitána Hoda, ve které vyjadřuje pohrdání jak slovy, tak pohybem.
4. Pokuste se charakterizovat kapitána Hoda.
5. Posádka vlaku obětovala poslední vůz, aby se zachránila. Můžete uvést nějaký příklad, kdy jste vy sami museli něco obětovat nebo se museli něčeho vzdát?

Dramatizace

- ❖ Zkoušejte k jednotlivým promluvám doplnit také popis toho, co mluvčí dělá.
- ❖ Rozdělte si mezi sebou role a dialogy předvádějte.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zdroje

Obrázek 1: BENETT, Léon. The Steam House. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-07]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%27The_Steam_House%27_by_L%C3%A9on_Benett_018.jpg

Text: VERNE, Jules. *Zemí šelem*. Praha: Albatros, 1972. Podivuhodné cesty (Albatros). S. 49–50, 265–267.

Poznámka pro učitele

Cílem tohoto pracovního listu je nabídnout doplňkový text přiměřeně dlouhý i pro slabší čtenáře, včetně žáků s mírnými poruchami učení.

Zadání úkolů se zaměřuje na rozvoj čtenářství a čtenářských dovedností, záměrně se vyhýbáme literárněvědným pojmům, proto je možné s ukázkou pracovat v různých ročnících.

Text je uspořádán tak, aby bylo možné jej vytisknout jak s otázkami a úkoly, tak i bez nich. V příloze je také varianta textu s číslováním řádků.

Pracovní list obsahuje dvě stylisticky odlišné ukázky. V prvním převažuje popis, ve druhém převažuje „akce“ vyjádřená především dialogy.

První úkoly dává příležitost k souvislé reprodukci, druhé nabízí jednoduché otázky. Zatímco třetí úkoly vedou k hledání přímo v textu, čtvrté umožňují vlastní úvahy o technickém vybavení slona nebo o vlastnostech postavy (autor charakterizuje kapitána Hoda na s. 22), vždy lze samozřejmě názor podpořit i citacemi z textu. Pátý úkol u druhé otázky rozšiřuje práci s textem na náročnější úvahy o zkušenostech žáků.

Na druhou ukázkou také navazuje dramatizace textu. Žáci nejdříve vytvoří k přímé řeči uvozovací věty, aby si uvědomili, co budou předvádět jako herci.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.